

Юшкевич Ю. С. Гуманізація вищої освіти – імператив сьогодення. *Освіта і наука у мінливому світі : проблеми та перспективи розвитку* : матеріали Міжнародної наукової конференції, 29-30 березня 2019 р., м. Дніпро. Частина I. / Наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро : СПД «Охотнік», 2019. С. 92-93.

Ю. С. Юшкевич

ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ІМПЕРАТИВ СЬОГОДЕННЯ

У контексті посилення процесу глобалізації, що призвів до трансформаційних змін всіх сфер життя українського суспільства та актуалізації проблеми збільшення конкурентоздатності вищих навчальних закладів України, модернізація системи вищої освіти нашої держави стає нагальною необхідністю.

У цілому поняття «модернізація» розглядається як процес, по-перше, прогресивних змін, що поліпшують стан системи – соціальної, політичної, економічної, культурної тощо, – переводять її на більш високий рівень, що характеризується її оновленням, по-друге, спрямованих трансформацій, що носять активний та прогностичний характер, який передбачає розуміння цілі та розробку відповідної стратегії. Тому, виходячи з вище окресленого контексту, потребує чіткого визначення мета модернізації української освітньої системи та зміст корелюємих з нею завдань.

Серед основних завдань, що постають перед представниками освітньої сфери в світлі модернізації системи вищої освіти виділяють посилення взаємодії з реальним сектором економіки та поліпшення зайнятості випускників, що передбачає необхідність посилення соціально-економічної та професійної спрямованості навчання. Але це питання є достатньо неоднозначним.

В сучасній європейській думці наявні дві протилежні позиції щодо співвідношення професійної та гуманістичної складових в системі освіти – прагматична та ліберальна. В межах прагматичної парадигми, основним

завданням освіти вважається підготовка професіоналів, активність яких спрямована на отримання знань в межах конкретної спеціалізації. Пропагується, так би мовити, «найменша трата сил», звільнення від зайвих знань, що зменшують потенціал орієнтованої на користь та вигоду практики. Прикладом реалізації такої лінії освітньої діяльності можна вважати корпоративні форми освітніх інституцій, що повністю підпорядковані і обмежені внутрішньою політикою та вимогами певних комерційних організацій, що зацікавлені лише в наявності достатньо вузького кола компетентностей у майбутніх працівників. На противагу утилітаризму, представники ліберальної позиції, що орієнтуються на самоцінність знання як такого, наголошують на конститутивності гуманістичного підходу в межах якого основна місія освіти вбачається у формуванні людини як неповторного мікрокосму, реалізації духовного потенціалу та розвитку творчих здібностей особистості.

На наш погляд, у XXI сторіччі актуалізується необхідність примирення цих двох позицій. Так, у Проекті Робочої групи з Реформування вищої освіти, який було підготовлено для Європейської Комісії з підвищення якості навчання у вищих навчальних закладах Європи зазначено, що вищі навчальні заклади, як частина системи освіти, не повинні навчати студентів вузьким спеціалізаціям, заснованим тільки на професійних знаннях, а мають йти далі, прагнучи до інтегрального формування людини. Вища освіта зобов'язана допомогти студентам створити фундаментальну базу, на якій вони зможуть побудувати свої майбутні професійні компетентності [4, р.36].

Крім цього, якщо звернутись до визначення поняття «вища освіта», що сформульовано в Законі України «Про вищу освіту», то слід наголосити на тому, що серед інших компетентностей, зокрема практичних та професійних, які здобуваються студентами у закладі вищої освіти, зазначена наявність розвинутого мислення та світогляду, морально-

етичних цінностей [1], які, «сучасно освічена особистість», здатна реалізовувати у своїй практичній діяльності.

Таким чином, не викликає ніякого сумніву, актуальність викладання гуманітарних дисциплін у вищій школі, адже етичні знання, безцінний досвід моральної поведінки, віддзеркалені у змісті більшості з них. Отримання відповідних знань ще зовсім не означає неодмінної реалізації моральних абсолютів на особистісному рівні, а детермінується наявністю вільного вибору та індивідуальної відповідальності. Останні ж, у свою чергу, теж формуються завдяки освітньо-комунікативному каналу [2, с.189]. Цікавою у цьому контексті є характеристика К. Юнгом душі сучасної людини, котра, знаходячись у самому безпосередньому сьогоденні, перебуває на краю світу, маючи над собою небо, під собою усе людство з його історією, що губиться в тумані давнини, а перед собою – безодню усього майбутнього. Юнг зазначає, що мало хто з нас є сучасною людиною в цьому сенсі, бо таке існування вимагає найвищої свідомості [3, с.294]. Тому визначальною цінністю сучасної освіти має виступати дійсне усвідомлення тих морально-етичних цінностей, що здатні врятувати світ та наше власне перебування у ньому, зупинити кризу духовності та спрямувати подальший розвиток українського суспільства до найвищої моральної мети, якою є життя кожної людини.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Лазарева А. О., Юшкевич Ю. С. Морально-етичні цінності громадянського суспільства : Монографія. Наук. ред. Є. Р. Борінштейн. Одеса : ВМВ, 2016. 260 с.
3. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени. Пер. с нем. А. М. Боковикова. М.: ПРОГРЕСС, 1993. 329 с.
4. High Level Group on the Modernization of Higher Education. Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions (June 2013). Luxembourg: Publications office of the European Union, 2013. 84 p.